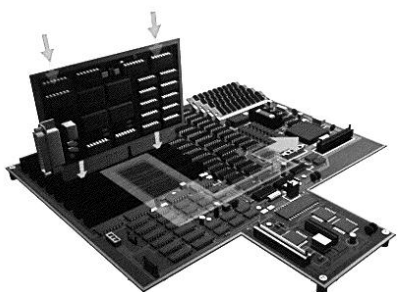

Luento 2

Tietokoneen rakenne

Väylät

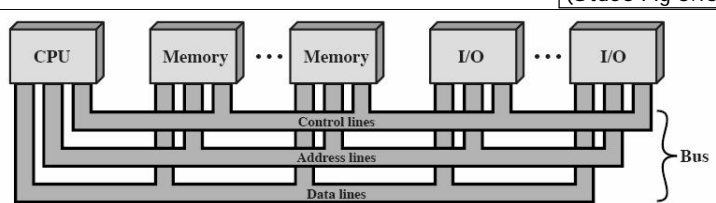
Stallings: Ch 3

- n Mitä väylällä liikkuu?
- n Väylän ominaisuuksia
- n PCI -väylä
- n PCI Express

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 1

(Sta06 Fig 3.16)

Väylä

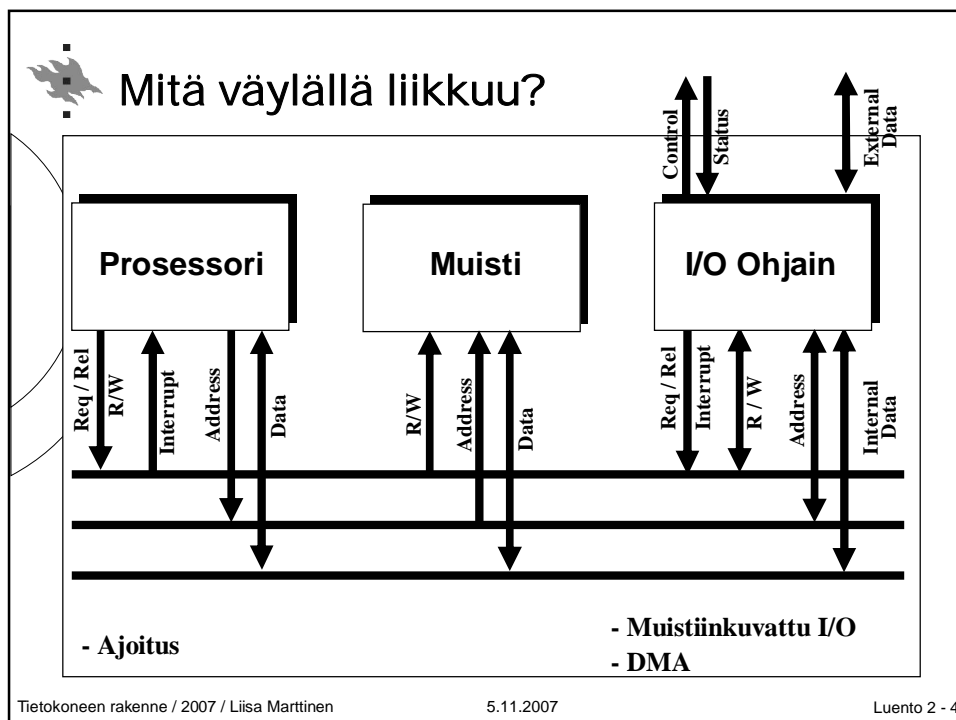
- n Laitteiden väliseen kommunikointiin
- n Tav. yleislähetys: kaikki kuulevat kaiken
  - u Reagoi vain itselle kuuluvaan
- n Kullakin laitteella omat ohjaus- ja statustietonsa
  - u Laiteajuri (KJ) vie ohjaustiedon ohjaimen rekistereihin
    - ~ mistä, minne, paljonko, suunta
  - u Laiteajuri lukee statustietoa ohjaimen rekistereistä
    - § valmis toimimaan? onnistuiko? ...

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 2

Mitä väylällä liikkuu?

- n Ohjausväylä (~ johtimet)
  - u Ohjaus ja ajoitustietoa
    - § Lataa muistista, talleta muistiin (R/W)
    - § Keskeytyssignaali
    - § Kellosignaali
- n Osoiteväylä
  - u Lähteen / kohteen identifiointi
    - § Muistipaikan osoite, laiterekisterin osoite
    - § esim. mistä käsky/data noudettava, minne data talletettava
  - u Leveys määrää osoitevaruuden koon
    - § Suurin viitattavissa oleva muistipaikan numero
    - § Esim. 32 b $\bar{\text{O}}$ 4 GB
- n Dataväylä
  - u Käsiteltävän tiedon siirtämiseen: käskyt, data, DMA
  - u Leveys määrää kerralla siirrettävän datan määrän
    - § Esim 38b eli 32b dataa plus 6 Hamming-tarkistusbittiiä

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 3

Väylä = pullonkaula?

CPU

Memory

System bus

n von Neumann arkkitehtuuri

- u käskyt ja niiden käsittelemä data muistissa
- u kaikkeen muistissa olevaan dataan viitataan osoitteella
- u muistissa peräkkäin olevat käskyt suoritetaan peräkkäin ellei järjestystä eksplisiittisesti muuteta (hypyt)

n Fetch-Execute Cycle

(Sta06 Fig 3.12)

I/O

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen

5.11.2007

Luento 2 - 5

Tietokoneen rakenne

Väylän ominaisuuksia

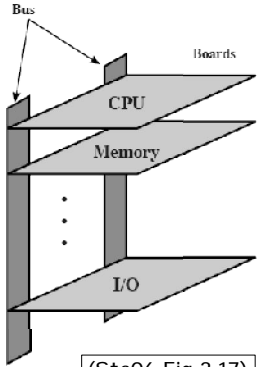
Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen

5.11.2007

Luento 2 - 6

Väylän ominaisuuksia

- n **Leveys**
  - ~ 50 - 100 johdinta - emolevyllä, kaapelissa, liittimessä
- n **Väylän tyyppi**
  - u **Dedikoitu** (dedicated, non-multiplexed)
    - § Osoitteelle ja datalle omat johtimet
  - u **Aikavuoroteltu** (time multiplexed)
    - § Osoite ja data samoissa johtimissa
    - § Address valid / data valid -johdin
- n **Käyttövuoron varaus** (arbitration)
  - u **Keskitetty**
    - § yksi väyläohjain (bus controller, arbiter)
  - u **Hajautettu**
    - § tarvittava logiikka ohjaimissa

(Sta06 Fig 3.17)

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 7

Väylän ominaisuuksia

- n **Tapahtumien ajoitus, tahdistus**
  - u **Synkroninen** (tahdistettu)
    - § Säännöllisen kellopulssin avulla
  - u **Asynkroninen**
    - § Tarvittaessa erillisillä signaaleilla
  - u **Liikennöinnissä yhteiset pelisäännöt**, osapuolet tietävät mitä seuraavaksi tapahtuu
- n **Tehokkuus**
  - u **Kaistanleveys** (bandwidth)
    - § montako bittiä per sekunti

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 8

Synkroninen ajoitus

- n **Tahdistus kellon avulla**
  - u Ohjausväylässä mukana kellosignaali (sykli 1-0)
  - u Kaikki laitteet "kuulevat" saman syklin
- n **Tapahtuma vie tavallisesti vain yhden syklin**
  - u Alkaa aina kellosyklin alussa (leading edge)
  - u Esim. datan lukeminen vie yhden syklin
- n **Väylään kytketyt laitteet toimivat samalla nopeudella**
  - u Hitain laite määrittelee kaikkien nopeuden
  - u Laite tietää toisen laitteen nopeuden
    - tietää, milloin se on valmis seuraavaan tapahtumaan
- n **"Tee tämä seuraavalla syklillä"**
  - voi luottaa, että toinen laite tekee sen silloin!

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 9

Asynkroninen ajoitus

- n **Laitteiden ei tarvitse toimia samalla nopeudella**
  - u Käsittelyaika määräytyy kunkin laitteen mukaan
  - u Laite ei voi päätellä milloin toinen osapuoli valmis
    - § Kauanko tapahtuma vie aikaa?
- n **Tahdistus erityisen tahdistussignaalin avulla**
  - u Lähetä tahdistussignaali, kun oma puuha valmis
    - § Esim. osoite ja data väylällä ○ lähetä signaali "write"
(eli muuta johtimen "write" jännite esim. ykköseksi)
    - § Esim. tieto kirjoitettu muistiin ○ lähetä "ack"
  - u Seuraavan ajoitus riippuu edellisen päättymisestä
- n **"Tee tämä kun ehdit, kerro sitten kun on valmista"**

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 10

Ajoituskaavion lukeminen

n Ks. Appendix 3a [Sta06, Ch 3]

(a) Signal as a function of time

(b) Groups of lines

(c) Cause-and-effect dependencies

Binary 1
Binary 0

Leading edge
Trailing edge
Time gap
Time

"assert" or "active" = 0-taso

Command
Response

Response tai Response#

(Sta06 Fig 3.27)

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 11

Synkroninen ajoitus

Clock
Status lines
Address lines
Address enable
Read cycle
Write cycle

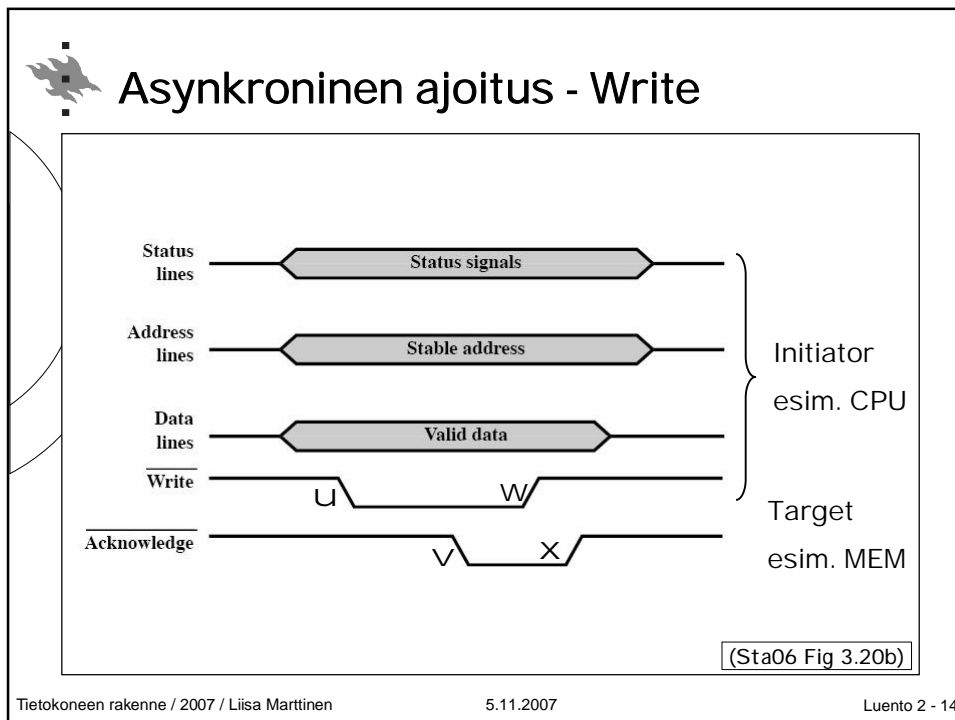
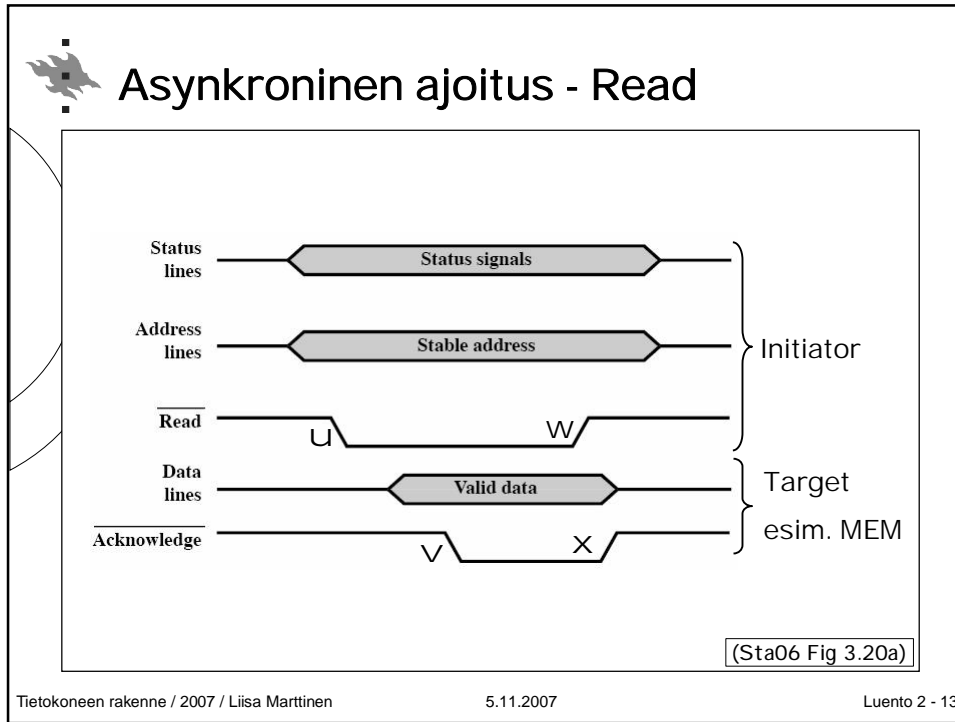
Valid data in
Valid data out

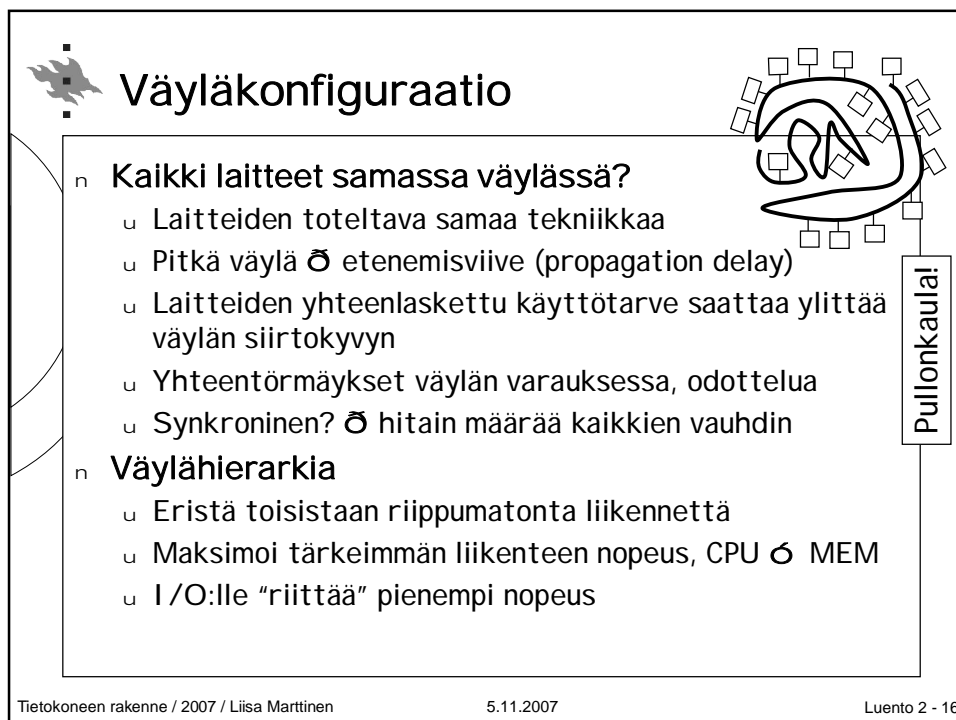
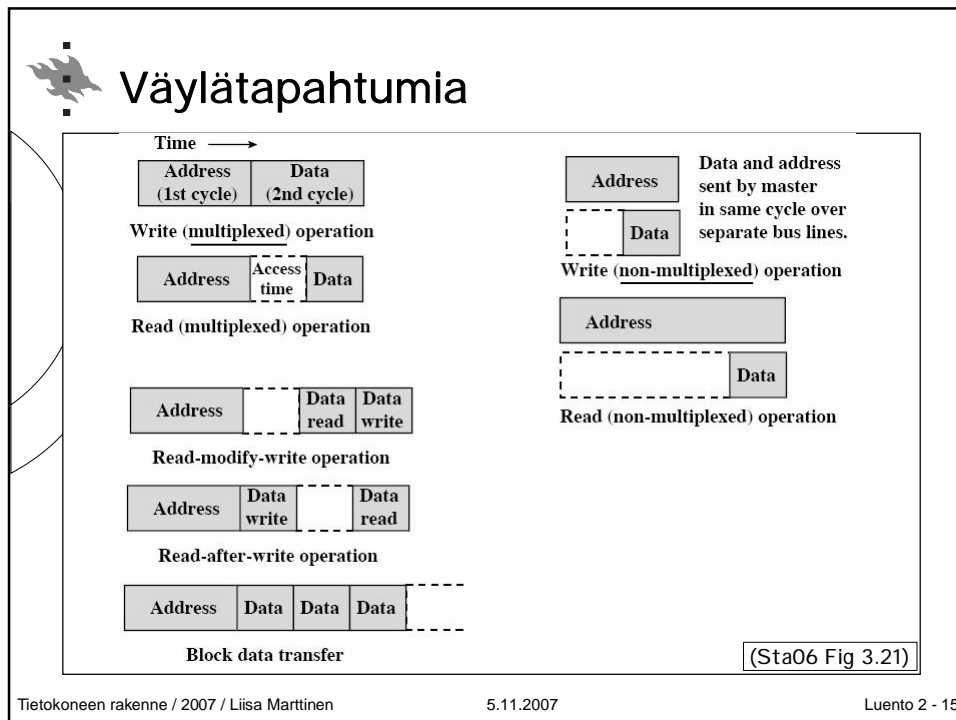
Initiator esim. CPU

(Sta06 Fig 3.19)

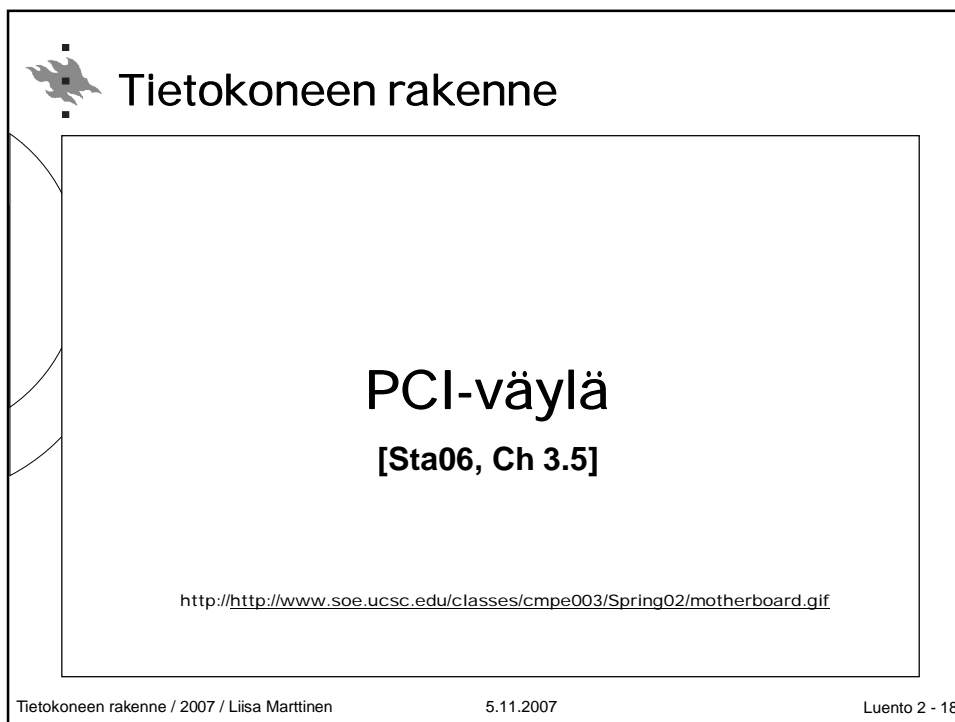
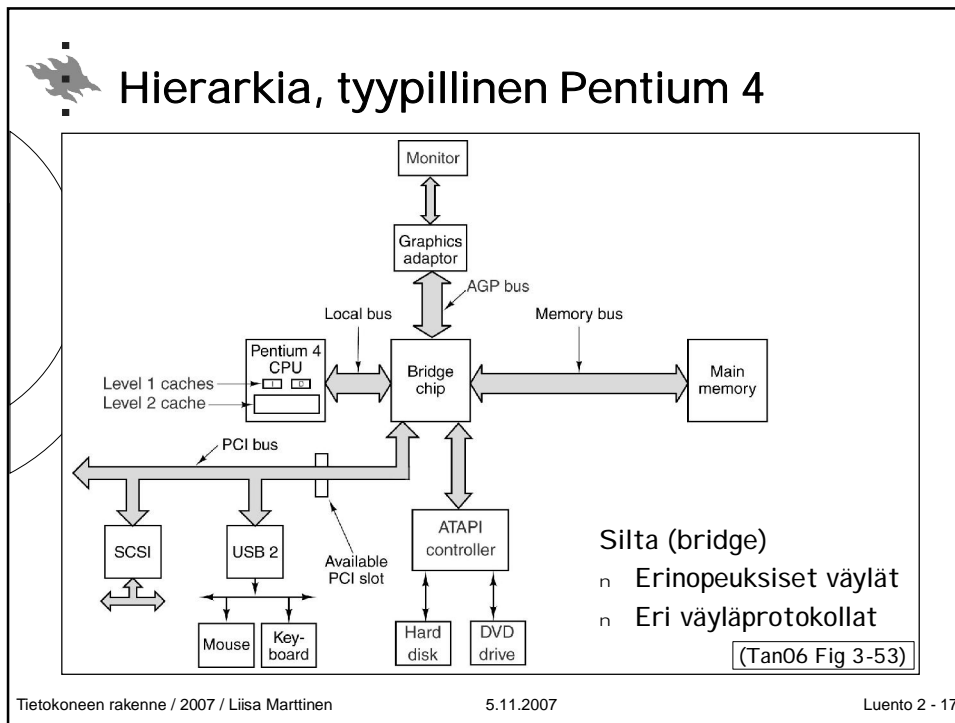
T₁ T₂ T₃

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 12

PCI: Peripheral Component Interconnect

- n **Aikavuoroteltu**
  - u Osoite/data 32b (tai 64b)
  - u Muita signaaleja 17
- n **Väylän varaus: keskitetty** (centralised arbiter)
- n **Synkroninen tahdistus**
  - u oma 33 tai 66 MHz kello (PCI -X: 133/156/533 Mhz)
  - u siirtonopeus 133, 266, 532 MB/s (PCI -X: 1 GB/s, 4 GB/s)
- n **Väylätapahtumat**
  - u read, write, read block, write block (multiplexed)
- n **Max 16 laitetta**

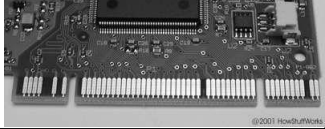
Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 19

49 pakollista signaalia tai johdinta (mandatory)

Sta06 Table 3.3

- n **AD[32]: address tai data, aikavuorottelu**
  - u + 1 pariteetille
- n **C/BE[4]: bus command tai byte enable, vuorottelu**
  - u Esim. 0110/1111 = memory read/all 4 Bytes
- n **CLK, RST#: clock, reset**
- n **6 ajoitusta ja koordinoitua varten**
  - u FRAME#, IRDY#, TRDY#, STOP#, IDSEL, DEVSEL#
- n **2 väylän keskitettyä varausta varten**
  - u REQ# pyyntö, GNT# lupa saatu
  - u Kullakin kortilla omat
- n **2 virheindikaattoria**
  - u parity, system

©2001 Hewlett-Packard

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 20

51 valinnaista signaalia (optional)

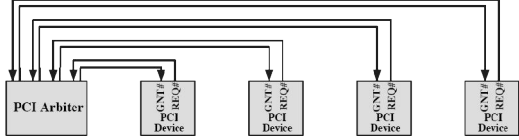
(ks. Sta06 Table 3.4)

- n 4 johdinta keskeytyspyyntöjä varten
  - u Kullakin laitteella oma linja keskeytysohjaimelle
- n 2 johdinta usean CPU:n välimuistitukea varten
  - u snoopy cache
- n 32 A/D lisäjohdinta
  - u Yhteensä 64 bittinen väylä
- n 4 lisäjohdinta C/BE:tä varten
- n 2 johdinta ilmaisemaan 64-bittistä siirtoa
- n 1 pariteettijohdin lisää
- n 5 lisäjohdinta testausta varten

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 21

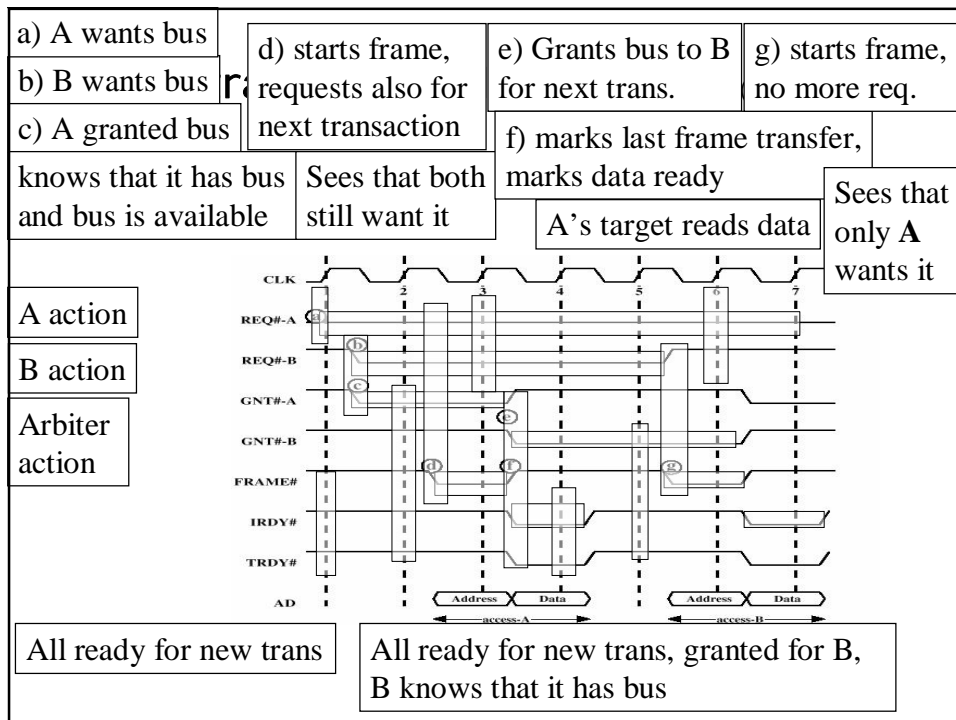
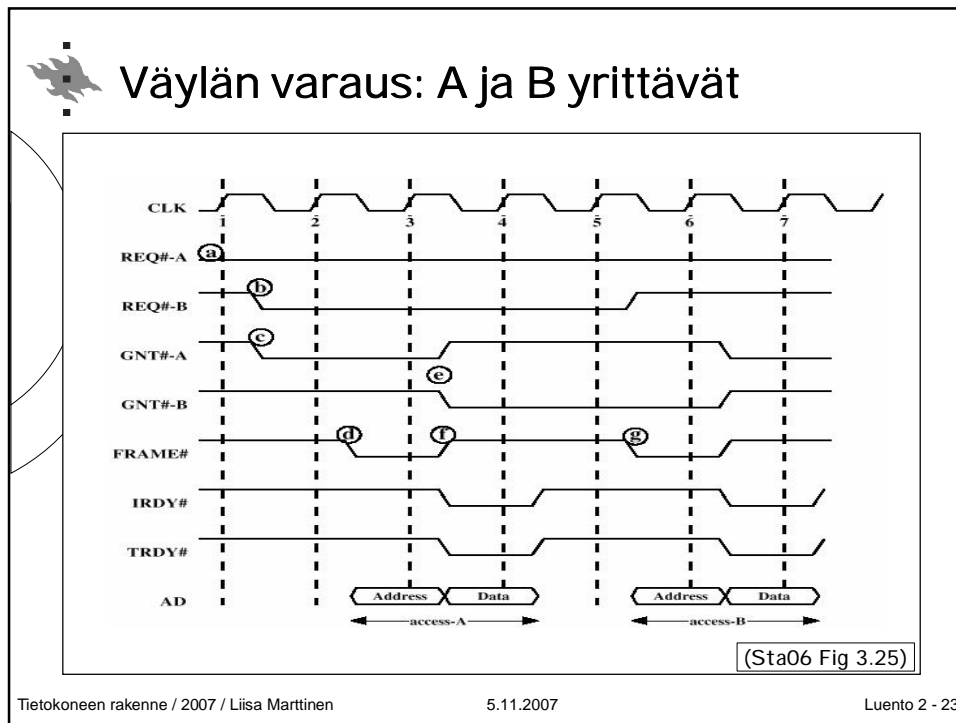
PCI: transaktiot

- n Väylätapahtumat transaktioina
  - u Uusi varaus uutta transaktiota varten
- n Ensin väylän varaus
  - u Keskitetty
  - u lähetä REQ
  - u odota GNT
- n Sitten transaktion suoritus
  - u Väylän varaaja on Initiator
  - u Alussa: merkitse varatuksi (FRAME-signaali)
  - u Lopussa: merkitse vapaaksi

(Sta06 Fig 3.24)

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 22

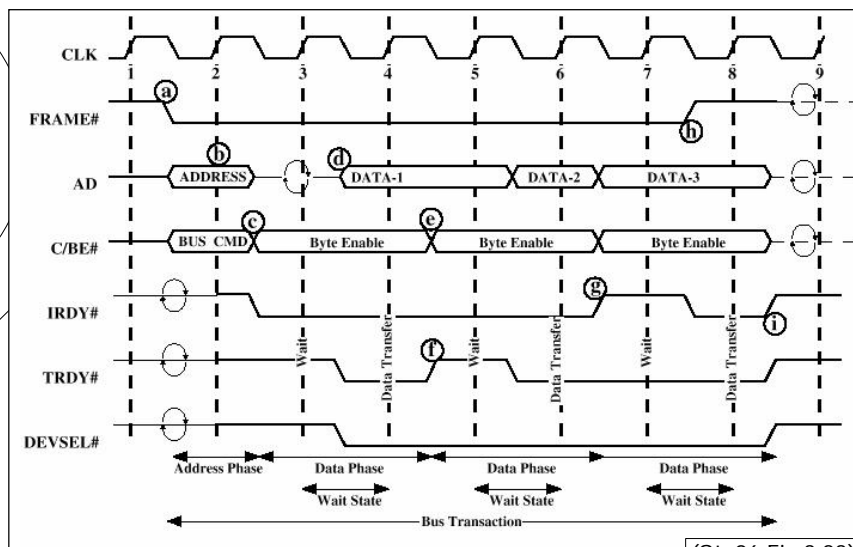

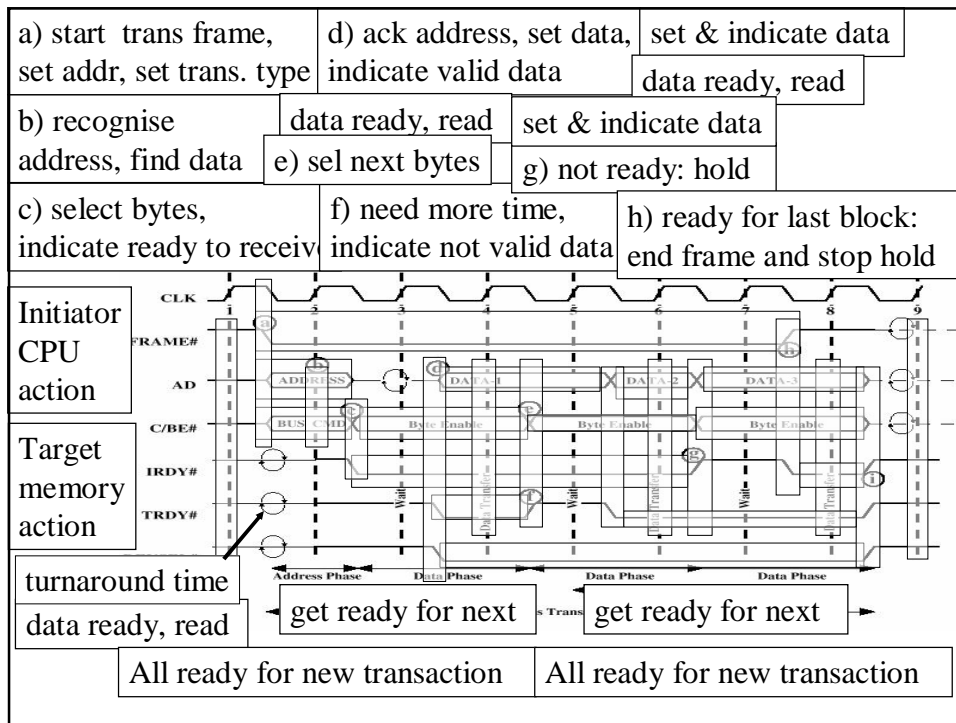
PCI: transaktioita

- n **Memory tai I/O Read/Write [Line | Multiple]**
  - u Siirrä yksi tai useita sanoja (cache line)
- n **Memory Write and Invalidate**
  - u Takaa, että tieto myös välimuistista muistiin
- n **Configuration Read/Write**
  - u Laitteen konfigurointitiedon (256B) käsittelyyn
  - u Plug-and-Play, PnP
- n **Interrupt Acknowledge**
  - u CPU lukee keskeytykseen liittyvää tietoa keskeytysohjaimelta ja kuittaa keskeytyksen saaduksi
- n **Special Cycle**
  - u Yleislähetys usealle vastaanottajalle
- n **Dual Address Cycle**
  - u Käytä 64 bitin osoitetta

PCI Memory Read

Tietokoneen rakenne

PCI Express

[Tan06, s.212]

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen
5.11.2007
Luento 2 - 28

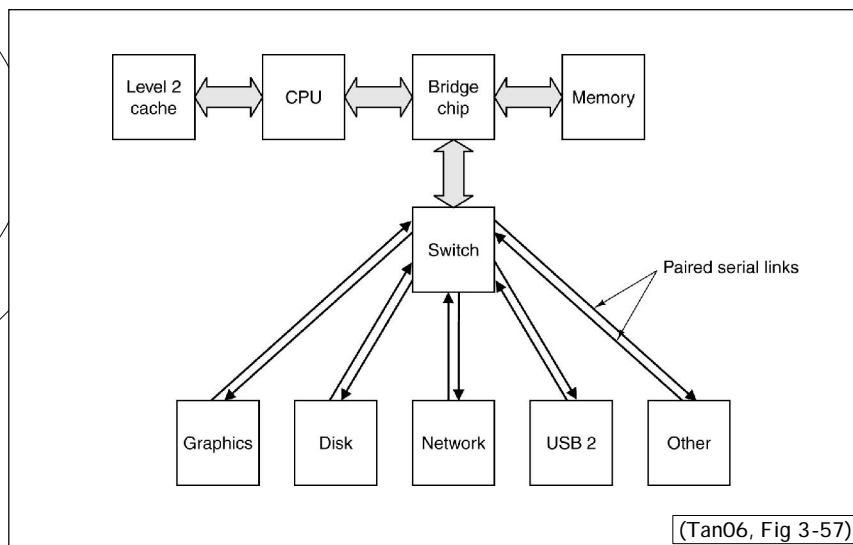

Packet-switched PCI Express

- n PCI-väylä aivan liian hidas monille laitteille
- n Korvaa PCI-väylän (ja muut I/O-väylät)
  - u Laitteita jo saatavilla
- n Rakentuu kytkimen (switch) ympärille
- n Perustuu kaksipisteyhteyksiin (point-to-point)
  - u Kummallekin suunnalle oma johdinpari (lane) (tai 2, 4, 8, 16)
- n Sarjallinen siirtolinkki
  - u Siirto pieninä paketteina (header + payload), bitit peräkkäin
- n Ei varausmekanismia, tai muita ohjaussignaaleja
  - u Saa lähettää silloin, kun haluaa
  - u Kytkin reitittää paketin osoitteen avulla oikealle laitteelle
- n Nopeus yhdellä johdinparilla 2.5Gbps

Tyypillinen PCI Express järjestelmä

PCI Expressin kehuja

- n **Paketeissa mukana ECC (CRC)**
  - u Luotettavampi kuin PCI -väylä (pariteettibitti)
- n **Laitteiston osat voivat olla kauempana toisistaan**
  - u Esim. kovalevy integroituna näytön koteloon
  - u PCI : max 50 cm PCI Express: jopa 250m valokuidulla
- n **Laajennettavuus**
  - u Kytkimen voi kytkeä edelleen toiseen kytkimeen
- n **Sallii hot-swap operaatiot**
  - u Laitteen voi kytkeä/irrottaa vauhdissa, PnP Plug-and-Play
- n **Pienemmät fyysiset liitännät**
  - u Voidaan tehdä kooltaan pienempiä laitteita

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 31

Kertauskysymyksiä

- n Miten synkroninen ja asynkroninen ajoitus eroavat toisistaan?
- n Mitä hyötyä väylähierarkiasta?
- n Miten PCI Express ja PCI poikkeavat toisistaan?
- n ks. myös kurssikirja

Tietokoneen rakenne / 2007 / Liisa Marttinen 5.11.2007 Luento 2 - 32